

## ΤΟΠΟΣ

**τόπος, ο**, ουσ. [*<αρχ. τόπος*], ο τόπος. **1.** η πατρίδα, η χώρα, η πόλη, το χωριό: «πες μου, ποιος είναι ο τόπος σου»;». (Λαϊκό τραγούδι: *τάχα θα ζήσω να τα ιδώ του τόπου μου τα μέρη, τις όμορφες της γειτονιάς και το δικό μου ταίρι*);. **2.** θέση: «κάθισε εδώ και μην κουνηθείς απ' τον τόπο σου, μέχρι να γυρίσω || το δωμάτιο ήταν άνω κάτω και τίποτε δεν ήταν στον τόπο του». (Ακολουθούν 51 φρ.)·

- *Άγιοι Τόποι*, οι περιοχές όπου γεννήθηκε, έζησε, έδρασε, σταυρώθηκε και αναστήθηκε ο Χριστός: «πριν πεθάνω, έχω σκοπό να επισκεφθώ τους Αγίους Τόπους»·

- *άλλοι τόποι, άλλοι άνθρωποι* ή *άλλοι τόποι, άλλοι άνθρωποι*, τα ήθη και έθιμα είναι διαφορετικά από τόπο σε τόπο: «στο χωριό μας η γιορτή του Αγίου Γεωργίου γιορτάζεται διαφορετικά απ' ό,τι γιορτάζεται στην Αττική, γιατί βλέπεις άλλοι τόποι, άλλοι άνθρωποι»·

- *από τόπο σε τόπο*, από περιοχή σε περιοχή: «από τόπο σε τόπο υπάρχουν διαφορετικά ήθη και έθιμα»·

- *ατάκα κι επί τόπου*, βλ. φρ. *ατάκα κι επιτόπου*, λ. *ατάκα*·

- *αφήνω στον τόπο μου*, αφήνω αντικαταστάτη μου, αφήνω στο πόδι μου: «όσον καιρό έλειπα στο εξωτερικό, άφησα στον τόπο μου τον τάδε»· βλ. και φρ. *τον άφησε στον τόπο*·

- *αφήνω τόπο*, βλ. φρ. *κάνω τόπο*·

- *βούιξε ο τόπος* ή *βούιξε ο τόπος όλος* ή *βούιξε όλος ο τόπος*, το μυστικό που αποκαλύφθηκε ή το νέο που διαδόθηκε, έκανε μεγάλη αίσθηση, μεγάλη εντύπωση, γι' αυτό και πολυσυζητήθηκε: «εδώ βούιξε ο τόπος με τον ερχομό του τάδε κι εσύ δεν έμαθες τίποτα; || μόλις αποκαλύφθηκε το ροζ σκάνδαλο του τάδε υπουργού, βούιξε ο κόσμος όλος»·

- *βράζει ο τόπος*, **α.** υπάρχει αφόρητη ζέστα: «κάθε καλοκαίρι το μήνα Ιούλιο βράζει ο τόπος». **β.** η κατάσταση σε μια χώρα είναι έκρυθμη, προμηνύεται να ξεσπάσει μεγάλη κοινωνική αναταραχή: «με τα νέα φορομνηχτικά μέτρα της κυβέρνησης βράζει ο τόπος!». **γ.** (για υλικά αγαθά) υπάρχει αφθονία στην αγορά, ιδίως από ένα είδος: «σ' όποιο μαγαζί και να πας, θα το βρεις αυτό το είδος, γιατί βράζει ο τόπος»·

- *δε με σηκώνει ο τόπος*, βλ. *συνηθέστ. δε με σηκώνει το κλίμα*, λ. *κλίμα*·

- *δε με χωράει ο τόπος*, είμαι πάρα πολύ ανήσυχος ή ανυπόμονος: «κάθε φορά που πηγαίνουν τα παιδιά μου εκδρομή, δε με χωράει ο τόπος, μέχρι να επιστρέψουν στο σπίτι»·

- *δεν έπιασε τόπο*, δεν αποδείχτηκε χρήσιμο, ωφέλιμο, έγινε μάταια, τζάμπα κάτι: «δεν έπιασε τόπο η συμβουλή που του 'δωσα, γιατί αυτός έκανε πάλι το δικό του || δεν έπιασε τόπο το χρηματικό ποσό που του 'δωσα, γιατί, αντί να το επενδύσει στη δουλειά του, πήγε και το 'φαγε με τις πιτσιρίκες»·

- *δίνω τόπο στην οργή*, συγκρατώ την οργή μου, τα νεύρα μου, δεν τα αφήνω να εκδηλωθούν, να ξεσπάσουν: «κάθε φορά που μ' αντιμιλάει άσχημα, δίνω τόπο στην οργή, για να μη γίνει φασαρία»·

- *είναι απ' τον τόπο μου*, είναι από την πατρίδα μου, από τη χώρα μου, από την πόλη μου, το χωριό μου: «κάθε φορά που συναντιόμαστε, καθόμαστε και τα κουτσοπίνουμε, γιατί είναι απ' τον τόπο μου»·

- *είναι εκτός τόπου και χρόνου*, **α.** δεν μπορεί να προσαρμοστεί στις συνθήκες του περιβάλλοντος και της εποχής του στην οποία ζει: «δεν μπορεί να καταλάβει τη σημερινή νεολαία, γιατί είναι εκτός τόπου και χρόνου». **β.** λέγεται για κάτι που προγραμματίζεται σε εντελώς ακατάλληλη στιγμή: «αυτή τη στιγμή έχουμε άλλες προτεραιότητες κι αυτό που μου λες είναι εκτός τόπου και χρόνου»·

- *έλα μουνί στον τόπο σου!* βλ. *μουνί*·

- έμεινε στον τόπο, σκοτώθηκε ακαριαία: «έπεσε με τ' αυτοκίνητό του πάνω σε μια κολόνα κι έμεινε στον τόπο»·
- επί τόπου, **α.** ακριβώς στο ίδιο σημείο στο οποίο βρίσκεται, στο οποίο πατάει κάποιος: «θα κάνετε μικρά πηδηματάκια επί τόπου || έκανε μια στροφή επί τόπου κι έφυγε». **β.** ακριβώς στο ίδιο μέρος, στον ίδιο τόπο όπου αναφέρεται κάτι: «μόλις έμαθε για το δυστύχημα, πήγε επί τόπου για να δει και να σχηματίσει προσωπική γνώμη»· βλ. και λ. επιτόπου·
- έπιασε τόπο, αποδείχτηκε χρήσιμο, ωφέλιμο: «η συμβουλή που του 'δωσα, έπιασε τόπο || ο φούρνος μικροκυμάτων που αγόρασα, έπιασε τόπο, γιατί ζεσταίνω μια χαρά το φαγητό μου μέσα σ' ένα λεπτό || έπιασαν τόπο τα λεφτά που του δάνεισα, γιατί ορθοπόδησε στη δουλειά του»· βλ. και φρ. *πιάνει τόπο*·
- έφαγα τον τόπο, έψαξα σε όλα τα μέρη, έψαξα παντού: «έφαγα τον τόπο για να σε βρω»·
- έφυγε η καρδιά μου απ' τον τόπο της, βλ. λ. [καρδιά](#)·
- έφυγε η ψυχή μου απ' τον τόπο της, βλ. λ. [ψυχή](#)·
- ήρθε η καρδιά μου στον τόπο της, βλ. λ. [καρδιά](#)·
- ήρθε η ψυχή μου στον τόπο της, βλ. λ. [ψυχή](#)·
- κάθε πουλί στον τόπο του κελαηδεί, βλ. λ. [πουλί](#)·
- καίγεται ο τόπος, επικρατεί αφόρητη ζέστη: «κάθε καλοκαίρι, και ιδιαίτερα τον Ιούλιο μήνα στην πατρίδα μας καίγεται ο τόπος»·
- καίει ο τόπος, βλ. συνηθέστ. *καίγεται ο τόπος*·
- κάθε τόπος και ζακόνι, κάθε μαχαλάς και τάξη, οι άνθρωποι κάθε περιοχής έχουν τις δικές τους συνήθειες, τα δικά τους ήθη και έθιμα: «άλλα κάλαντα ψάλλουν τα παιδιά της Μακεδονίας κι άλλα τα παιδιά των νησιών μας, γιατί κάθε τόπος και ζακόνι, κάθε μαχαλάς και τάξη»·
- κάνω επί τόπου μεταβολή ή κάνω μεταβολή επί τόπου, αλλάζω εντελώς συμπεριφορά ή τακτική, διαμορφώνω εντελώς άλλη άποψη: «μετά τις νέες αποκαλύψεις, η υπεράσπιση έκανε μεταβολή επί τόπου και χάραξε νέα τακτική για την υπεράσπιση του κατηγορουμένου»·
- κάνω τόπο, παραμερίζω για να περάσει ή για να καθίσει κάποιος: «αν κάνεις λίγο τόπο, θα χωρέσω να καθίσω κι εγώ». (Λαϊκό τραγούδι: *άντε, πριν με φάει το μαύρο χρώμα, λίγο τόπο κάνε μου στο στρώμα*)·
- κάνω τόπο στην οργή, βλ. φρ. *δίνω τόπο στην οργή*·
- κατά τόπους, σε διάφορα μέρη, τοπικά: «αύριο κατά τόπους ο καιρός θα είναι βροχερός». Χρησιμοποιείται κυρίως στη μετεωρολογία·
- κοινός τόπος, λέγεται για λόγο, ιδέα ή διαπίστωση που είναι πολύ γνωστή και στερείται κάθε πρωτοτυπίας: «αποτελεί κοινό τόπο η πρότασή σας για την πάταξη των ναρκωτικών. Μα και βέβαια θα πρέπει να κυνηγηθούν ανελέητα οι μεγαλέμποροι»·
- κουνήσου απ' τον τόπο σου! βλ. συνηθέστ. *κουνήσου απ' τη θέση σου*, λ. θέση·
- κρανίου τόπος, περιοχή που παρουσιάζει γυμνό τοπίο, ιδίως μετά από καταστροφή, από μεγάλη πυρκαγιά: «μόλις έσβησε η πυρκαγιά, εκεί που κάποτε ήταν το πανέμορφο δάσος, τώρα φαντάζει όλη η περιοχή σαν κρανίου τόπος»· βλ. και λ. κρανίο·
- να βουίξει ο τόπος ή να βουίξει ο τόπος όλος ή να βουίξει όλος ο τόπος, να ακουστεί, να μαθευτεί παντού: «θ'

αποκαλύψω τις βρομιές σου, να βουίξει ο τόπος όλος»·

- ουδείς προφήτης στον τόπο του, βλ. λ. [προφήτης](#)·

- παπούτσι από τον τόπο σου (κι ας είν' και μπαλωμένο), βλ. λ. [παπούτσι](#)·

- πήγε εν τόπω χλοερώ, πέθανε, σκοτώθηκε: «αυτός που ψάχνεις, είναι καιρός τώρα που πήγε εν τόπω χλοερώ || όπως έτρεχε σαν τρελός με τ' αυτοκίνητό του, καρφώθηκε σε μια κολόνα και πήγε εν τόπω χλοερώ». Από τη νεκρώσιμη ακολουθία: εν τόπω χλοερώ, εν τόπω αναπαύσεως (...)

- πήγε η καρδιά μου στον τόπο της, βλ. λ. [καρδιά](#)·

- πήγε η ψυχή μου στον τόπο της, βλ. λ. [ψυχή](#)·

- πιάνει τόπο (αρκετό, λίγο, πολύ κ.λπ.), (για πράγματα), καταλαμβάνει, χρειάζεται χώρο (αρκετό, λίγο, πολύ κ.λπ.): «αυτή η καρέκλα πιάνει λίγο τόπο στο σαλόνι, αλλά αυτό το μπαούλο πιάνει αρκετό τόπο»· βλ. και φρ. έπιασε τόπο·

- πιάνω τόπο, χρησιμεύω, αποδεικνύομαι χρήσιμος, ωφέλιμος, φέρνω αποτέλεσμα, αποφέρω όφελος: «έπιασαν τόπο οι συμβουλές μου || έπιασαν τόπο τα λεφτά μου»·

- σκάει ο τόπος, βλ. φρ. καίγεται ο τόπος·

- στ' αλόγου τον τόπο γαϊδούρι μη δένεις, βλ. λ. [γαϊδούρι](#)·

- στον καταραμένο τόπο το Μάη μήνα βρέχει, βλ. λ. [Μάης](#)·

- τον άφησε στον τόπο, τον χτύπησε και του επέφερε ακαριαίο θάνατο: «έβγαλε το πιστόλι του και με δυο πυροβολισμούς τον άφησε στον τόπο»·

- τόπο στα νιάτα! προτροπή στους γεροντότερους, που κατέχουν ηγετικές ιδίως θέσεις σε έναν εργασιακό ή πολιτικό χώρο, να αποσυρθούν και να αφήσουν τις πρωτοβουλίες στους νέους·

- τόπος αναπαύσεως, **α.** το νεκροταφείο: «μετά τη νεκρώσιμη ακολουθία μετέφεραν το νεκρό στον τόπο αναπαύσεως». **β.** ο Παράδεισος Από τη νεκρώσιμη ακολουθία: εν τόπω χλοερώ, εν τόπω αναπαύσεως (...)

- τόπος χλοερός, βλ. φρ. τόπος αναπαύσεως·

- τόπου συνήθεια νόμου κεφάλαιο, βλ. λ. [συνήθεια](#)·

- τόπους τόπους, (ιδίως για βαφή, για χρώμα) περιοχές περιοχές, όχι ομοιόμορφα: «πάνω στη βιασύνη του έβαψε την επιφάνεια τόπους τόπους || η μπλούζα με το πρώτο πλύσιμο ξέβαψε τόπους τόπους»·